

РОЗДІЛ II

Пріоритети та підходи державного управління щодо стабілізації та виходу економіки України з кризового стану

УДК 338.1

М. М. Александрова

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПОДАТКІВ У БОРОТЬБІ З КРИЗОВИМИ ЯВИЩАМИ

Фінансово-економічна криза, яка охопила всі галузі та територіальні формування, поставила економічно активну частину суспільства перед необхідністю пошуку шляхів виходу з неї. При цьому кроки робляться здебільшого на загальнодержавному рівні. Сучасна наукова думка виробила певний комплекс заходів, прийнятних для ринкової економіки, спрямованих на подолання кон'юнктурних криз та їх наслідків, одні з них – фіскальні заходи, спрямовані на зниження податкового навантаження, в першу чергу, на споживачів та окремі групи підприємств, які найбільш страждають під час кризи.

Надання певних податкових пільг та преференцій не має торкатися тих галузей, які характеризуються високим рівнем державних інвестицій та взагалі видатків державного бюджету, адже, як правило, під час кризи в ринковій економіці бюджетні кошти спрямовуються на «локомотивні галузі», при інвестуванні в які у найбільшій мірі проявляється дія мультиплікатора Кейнса. Водночас, окремі пов'язані галузі отримують податкові пільги, що має підвищувати позитивний ефект від інвестицій та збільшувати згаданий мультиплікатор.

Держава в повній мірі не використовує регулятивну складову самої податкової системи; складову, яка є суттю фіскальної системи при ринковій економіці в високотехнологічному суспільстві, де поряд функціонують успішні галузі з високим рівнем ефективності інвестицій та галузі, що характеризуються перманентною збитковістю в довгостроковій перспективі. Натомість є приклади зростання податкового навантаження, такі, як одіозне підвищення податку з власників транспортних засобів.

Проте аналіз інноваційності у податковій сфері змушує зробити висновок, що держава в повній мірі не використовує саме ринкові важелі боротьби з кризою, залишаючи поза увагою регулюючу складову податкової системи. Водночас податкове навантаження зростає і далі за рахунок непрямих податків. З одного боку це виправдано необхідністю захисту національного товаровиробника, з іншого — потребою Державного бюджету додаткових надходжень з метою покриття дефіциту. Україна останні десять років активно впроваджує процес адміністративно-територіальної, бюджетної та податкової реформ, однак, за цей час не було зроблено суттєвих кроків.

Особливу загрозу представляє зростання рівня безробіття. Для обґрунтування цього твердження треба проаналізувати національну статистику щодо вагомості податку з доходів фізичних осіб за останні роки, адже саме цей податок є одним з головних джерел фінансування видатків бюджетів.

Наразі в Україні офіційно зареєстровано 844,9 тис. безробітних (3 % працездатного населення).

Виникає потреба пошуку альтернативних джерел доходів, які мають компенсувати зниження надходжень від зазначених вище джерел. Неподаткові важелі є найактуальнішими, проте потребують зваженішого підходу, аналізу та побудови моделі, для чого зараз не має часу, адже створення моделі відбувається не як превентивний захід, а як екстрений за умов кризи, яка набрала обертів.

У сучасних умовах єдиним вірним шляхом ефективного втручання у процес подолання фінансово-економічної кризи є активна взаємодія влади із бізнесом.

Таким чином, спираючись на світовий досвід подолання економічних криз, можна виокремити певні заходи на макrorівні, які є доцільні в умовах сучасної української економіки. Одним з них є розширення (фактичне створення) кола податкових пільг для підприємств, які сильніше відчувають вплив фінансово-економічної кризи.

Сучасна глобальна економічна криза має багато спільних рис із Великою депресією. Вона також почалась як криза фінансова, проте дуже швидко її вплив відчув на собі і реальний сектор економіки. Враховуючи значно потужний фактор глобалізації, слід, розробляючи нові кроки щодо подолання кризи, також враховувати вже наявний досвід.

Проте, не дивлячись на кризу, економіка має залишатись соціально орієнтованою, адже людина є головним національним багатством будь-якої держави.